

ЛЕКЦІЯ № 6

КОМПОЗИЦІЯ

Побудова ефективної та ефектної композиції за рекомендаціями ірландського фотографа Баррі О'Керролла (Barry O Carroll)
частина 2

11. ПРОСТОТА І МІНІМАЛІЗМ

Простота сама по собі може бути потужним інструментом композиції. Не дарма говорять «чим менше, тим краще». У фотографії простота означає отримання знімків з використанням нескладних фонів, що не відволікають увагу від головного об'єкта. Ви також можете створити просту композицію шляхом збільшення масштабу частини об'єкта зйомки і фокусування на конкретній деталі.

На цій фотографії збільшені краплі роси на листках в саду. Це так просто і красиво. Хороший макрооб'єктив може бути дуже корисним інструментом для створення таких фотографій.

Тут теж все дуже мінімалістично: дерево на світанку, простий і лаконічний фон, щоб зосередити увагу саме на дереві. Ця фотографія використовує правило "більше повітря", щоб створити відчуття простоти і мінімалізму, а також правило третин і направляючих ліній в композиції.

Мінімалізм у фотографії

Мінімалізм, як стиль мистецтва, зародився ще у 60-их рр. XX століття. Для нього характерне використання мінімальної кількості компонентів, таких як: колір, форма, лінії і текстура.

Мінімалізм у фотографії створює образи, які концентрують увагу глядача на одному об'єкті або групі об'єктів, розташованих поруч.

В мінімалістичних знімках є одна основна тема, ідея.

Головний об'єкт займає незначну частину кадру, залишаючи «повітря» - порожній простір навколо себе. І як результат, розглядаючи знімок ми концентруємо свою увагу на головному об'єкті. Таким чином, мінімалістичні знімки можуть бути надзвичайно простими і, в той же час, дуже виразними.

Мінімалізм у фотографії - це стиль зйомки, метою якої є простота, точність, лаконічність і ясність композиції.

Засоби вираження та досягнення мінімалізму:

Простота. Для досягнення мінімалізму слід виконувати одне просте правило – будь простішим. Проте це не означає скучність, навпаки, слід підібрати один предмет (або групу), але він має бути яскравим, важливим і інтригуючим, повинен привертати погляд. Простір навколо об'єкта, підкреслить його важність і особливість. Будьте спостережливими і уважно створюйте необхідну композицію.

Композиція. Побудова правильної композиції являється ключовим моментом мінімалізму. Помічними будуть «правило третин» чи «золотого січення» при виборі розташування об'єкта зйомки на заздалегідь правильно підбраному фоні. Тому грамотна композиція і є гарантом успіху вашої фотографії.

12. «ІЗОЛЮЄМО» ОБ'ЄКТ ЗЙОМКИ

Використовувати малу глибину різкості, щоб виділити («ізолювати») ваш об'єкт зйомки - ефективний спосіб спрощення композиції. Розмиванням фону можна відвернути увагу від вашого основного предмету. Це особливо корисний метод для зйомки портретів.

На цій фотографії розмитий фон акцентує увагу на портреті кота. Цей метод - відмінний спосіб спростити композицію.

Вибір точки зйомки прямим чином впливає на емоційне сприйняття фотографії. Для портрету найкраща точка - на рівні очей. Тримайте камеру на рівні об'єкта зйомки, інакше ви ризикуєте отримати спотворені пропорції. Фотографуючи дітей або тварин, спустіться до рівня їх очей.

13. ЗМІНІТЬ ТОЧКУ ЗЙОМКИ

Ракурс - основа всього. Фотоапарат (відповідно, і точку зйомки) потрібно переміщати не тільки по горизонталі, але і по вертикалі. Поширена точка зйомки - на рівні очей людини: саме з такої висоти ми зазвичай розглядаємо об'єкт, і тому форма предмета, його об'єм, перспективний малюнок і співвідношення з фоном тут звичні для ока.

Прості кольори. Використання кольору, особливо у мінімалістичній фотографії, є основним засобом вираження ідеї. Кольори фону і центрального об'єкта є взаємодоповнюючими або побудованими на контрастах, що ще більше підкреслює і виділяє предмет зйомки.

Сила ліній. Чіткі і яскраво виражені горизонтальні і вертикальні лінії надають фотографії невидиму структуру, підкреслюють об'єкт, вони такі ж ефективні, як і кольори. Напрямок ліній в кадрі залежить від об'єкта (який бажаєте підкреслити) і його розташування. Текстура. Багато в мінімалізмі побудовано виключно на акценті текстури і кольору. Вони захоплюють увагу глядача, навіть без центрального об'єкта. Попробуйте використати колір для підвищення видимості текстури, збільшіть контрастність.

Щоб розібратися в особливостях мінімалістичною фотографії, пропонуємо розглянути приклади її застосування в різних жанрах:

Мінімалізм в архітектурній фотографії – характерний присутністю архітектурних форм (частина будівлі, стіна з вікном / вікнами або сходи) та яскравих кольорів і кольорових контрастів, як правило, використовуються два або три кольори.

Мінімалізм в пейзажній фотографії – зображення пейзажів та ландшафтів (поля, дюни, океани, зимові снігові ландшафти тощо), які виступають фоном для окремого об'єкта. В пейзажному мінімалізмі головну роль відіграють яскраві та контрастні кольори. Наприклад, голі темні силуети дерев на тлі білого снігу. Густий туман, як задній фон, створить драматичну атмосферу і приховає всі зайві деталі, що відволікають глядача від основного об'єкта зйомки.

Мінімалізм в абстрактній фотографії представлений роботою над геометричними формами. Предмет або об'єкт не представлений в цілому, а лише його (їх) форми, колір і лінії. Сильні контрастні лінії змішують акценти і роблять знімки більш вражаючими. Абстрактна мінімалістична фотографія - це не завжди щось невпізнанне. Найчастіше, це може бути частина предмета або місця, в якому вгадується те, що добре знайоме глядачеві.

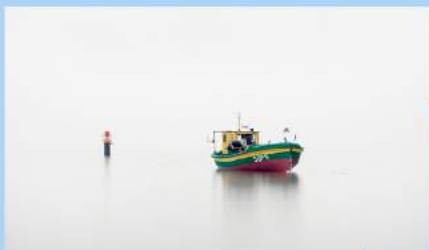
Глядачеві необхідно абстрагуватися від звичайного сприйняття реальності, щоб зрозуміти такі твори мистецтва Серед безлічі жанрів фотографії цей, мабуть, самий творчий, що вимагає, щоб обидві сторони були залучені: як фотограф, так і глядач.

Таку точку зйомки називають **нормальною** по висоті, при цьому зображення майже не спотворюється. Такий ракурс ідеальний, тоді коли важливо передати об'єкт з його природними пропорціями. Більшість фотографій в світі робиться з "нормальної" точки зйомки, це загальне правило. Але не завжди «нормальний» ракурс може передати ваш творчий задум. Реалізації творчого задуму також допомагають використання верхніх і нижніх точок зйомки.

Перспектива знімка може змінитися, якщо вибрати іншу точку зйомки. При зйомці з низької точки змінюється звичне зіставлення предметів по висоті на передньому і задньому планах. Наприклад, людина низького зросту може здаватися вищою і стрункішою. У спортивних сюжетах низька точка знімання підкреслює висоту стрибка і додає знімку динаміки. Високі точки зйомки сприяють виразному показу широкого простору і виявлення розташування фігур і предметів на цьому просторі. Близькі до об'єкту високі або низькі точки зйомки дають особливий перспективний малюнок кадру, незвичайну перспективу - **ракурс**.

Мінімалізм і фотографії людей. На відміну від знімків пейзажів, будівель і простих об'єктів люди не вписуються в поняття мінімалістичною фотографії. Своїми емоціями і жестами люди легко порушують концепцію мінімалізму. Тому фотографи вважають за краще знімати силуети людей на порожньому контрастному тлі. Люди також використовуються для того, щоб підкреслити головну ідею знімка, щоб зробити його більш вражаючим.

Мінімалізм і фотографії тварин, птахів і комах.

Щоб досягти чудових результатів при зйомці тварин в стилі мінімалізму, необхідно використовувати дуже контрастний фон або різні фактури. А можна, задіявши малу глибину різкості, сильно розмити фон, сфокусувавшись на об'єкті.

Мінімалізм в чорно-білій фотографії – головну роль відіграє освітлення. Чорно-білі тони можуть створювати різні настрої, враження.

Кольорова мінімалістична фотографія – чим яскравіший фон або об'єкт, тим простішими мають бути форми і лінії..

А тепер основні рекомендації:

- Ретельно вибирайте об'єкт зйомки, при цьому він повинен нести смислове навантаження і зовсім не обов'язково робити його на весь кадр.

- Для розташування акценту, як головного об'єкту, використовуйте правило третин.

- Зробіть колір своїм союзником. Великий колірний контраст між фоном і об'єктом зйомки - шлях до вашого успіху.

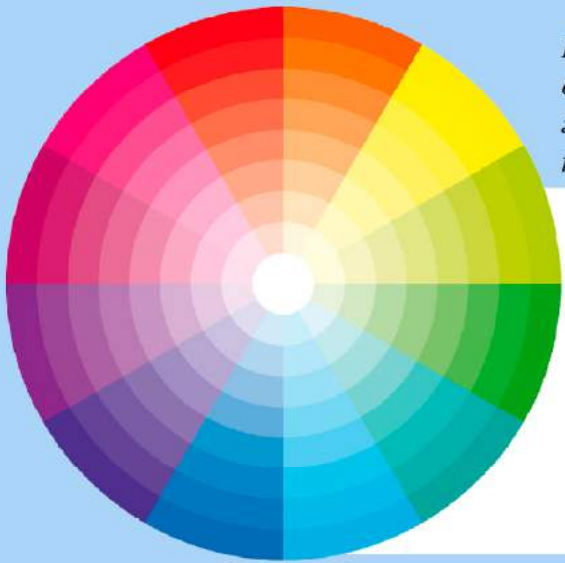
- Влаштуйте генеральне прибирання в кадрі - сміливо прибирайте все зайве.

14. ШУКАЙТЕ ПОЄДНАННЯ КОЛЬОРІВ

Про використання кольору, як композиційного інструменту, часто забувають. Певні комбінації кольорів можуть доповнювати один одного, а можуть візуально сильно різати око.

Взаємне розташування кольорів і відтінків реалізовано на основі законів колористики (теорії кольору), і з їх допомогою дуже зручно створювати гармонійні поєднання. В колірному колі кольори розташовані в сегментах.

*Основними називаються чисті кольори – червоний, зелений, синій. Якщо ми їх поєднаємо, отримаємо білий колір. Навпроти основних, в колірному колі розташовані **допоміжні** – голубий, пурпурний і жовтий. Змішавши основні кольори з допоміжними отримаємо сірий колір. **Кольори другого порядку**, наприклад **оранжевий і фіолетовий**, отримуємо в результаті змішування двох основних кольорів.*

Кольори, що розташовані поруч на колірному крузі – гармонічні, ті, які розташовані навпроти один одного – контрастні.

Комплементарні кольори - контрастні кольори, які розташовані на протилежних кінцях колірного кола, навпроти один одного. Фотограф повинен шукати кадри, де поєднання кольорів створюють привабливі і яскраві композиції. Вдалим є використання контрастних поєднань для виділення деталей.

Важливо також правильно використовувати колірні плями. Вони повинні бути з двох сторін кадру. Це дозволить уникнути невідповідностей, адже фотографія повинна виглядати як єдине ціле, а не як не пов'язані одна з одною частини.

15. НАПРЯМОК І ПРОСТІР

На цій фотографії корабель знаходиться в лівій стороні кадру і рухається зліва направо. Зверніть увагу на те, що потрібно дати більше місця попереду, для руху човна вперед (праворуч), ніж позаду нього.

Погляньте на музиканта. Кадр зроблений з лівого боку. Якби він дивився в іншу сторону, на щось поза кадром, це виглядало б дивно.

При зйомках рухомого об'єкту завжди необхідно залишати вільний простір для його «руху» вперед. Простіше кажучи, об'єкт зйомки повинен не «виходити» з кадру, а входити в нього.

Правило звучить приблизно так: потрібно залишати простір для уявного руху. Рухомі об'єкти потрібно знімати залишаючи перед ними простір для руху.

Це правило також може використовуватися і при фотографуванні людей. Правило напрямку і простору передбачає, що суб'єкт повинен дивитися в об'єктив або його погляд повинен падати на щось у кадрі.

Якщо рух відбувається зліва на право, створюється враження «старту» і динаміки. Справа наліво – «фінішу», завершеності дії.

16. ЗЛІВА НАПРАВО

Наш мозок звик читати зліва направо, так само ми оцінюємо і знімок. Тому смисловий центр краще розташовувати в правій частині кадру. Таким чином погляд і об'єкт зйомки ніби рухаються назустріч один одному. При побудові композиції завжди враховуйте цей момент.

Формат кадру в фотографії

Форматом кадру називають співвідношення його сторін, висоти і ширини, крім того, розрізняють вертикальну або горизонтальну орієнтацію кадру.

ГОРИЗОНТАЛЬНИЙ Найприємніший для людського ока формат, адже ми дивимося на світ: від однієї сторони до іншої. Цей формат нас розслабляє, надає динамізм фотографії.

Використовується для зйомки:

- пейзажів
- об'єктів, укладених в великі простори
- панорамні фотографії.

ВЕРТИКАЛЬНИЙ

Вертикальний формат більш агресивний і категоричний.

Цей формат часто використовується для:

- портретної зйомки, дозволяючи нам аналізувати всі риси обличчя,
- його можна використовувати для того, щоб наголосити на важливості одного елемента по відношенню до його оточення.

Зверніть увагу, одне і те ж місце можна сфотографувати як в горизонтальному, так і у вертикальному форматі. Головне - правильно кадрувати.

17. БАЛАНС

Баланс або рівновага дуже важливі. Хитрість композиційної рівноваги полягає в тому, що немає єдино вірних рекомендацій, які розкажуть вам все раз і назавжди. Доведеться керуватися не тільки правилами, але і вродженим почуттям балансу.

Першим композиційним орієнтиром було «правило третин». Це, звичайно, означає, що ми часто розміщуємо основний предмет фотографії в стороні від центру кадру, уздовж однієї з вертикальних ліній сітки. Але іноді це може привести до дисбалансу, якщо залишити свого роду "порожнечі" в іншій частині кадру. Щоб уникнути дисбалансу, водночас не «перетягнути» увагу з головного об'єкту зйомки, потрібно врівноважити композицію кадру, розмістивши на протилежній стороні другорядні чи менш важливі предмети.

Подивіться на фото ліхтарного стовпа на мосту Олександра III в Парижі. Сам ліхтарний стовп заповнює ліву сторону кадру, а Ейфелева вежа (на пристойній відстані) врівноважує кадр з іншого боку.

Ця фотографія була зроблена у Венеції. Тут те ж саме. Декоративний ліхтарний стовп домінує на одній стороні кадру, а вежа церкви (на відстані) забезпечує баланс з іншого боку.

КВАДРАТНИЙ ФОРМАТ

У наші дні, завдяки Instagram інтенсивно зростає популярність цього формату. Лише деякі камери пропонують по-справжньому квадратний формат, але Ви можете завжди обрізати фотографію при обробці.

Квадратний формат:

- володіє нереальним, дуже суб'єктивним характером, який посилює мову фотографа, він робить картинку більш статичною і врівноваженою,
- дозволяє створювати симетричні композиції, абстрактні мотиви з більшою легкістю, ніж інші формати. Архітектура, портрети, квіти та натюрморти, абстрактні об'єкти, і навіть деякі ландшафти можуть добре "лягти" на квадрат.
- Більшість об'єктів, які добре себе почувають в квадратному форматі добре виглядають на чорно-білих фотографіях.

Погляд глядача рухається по колу, а не з боку в бік (або зверху вниз). Квадратний формат в цілому кидає виклик вдалою композиції, але в той же час пропонує дуже цікаві і навіть свіжі ідеї в порівнянні з вже звичними форматами.

- Дуже зручний для деяких симетричних предметів;
- Об'єкт можна розташувати в центрі кадру, тоді його оточує менше простору, це допомагає підкреслити його деталі, а у знімка з'являється глибина;
- У пейзажах доречно виглядає лінія горизонту, яка проходить через;
- Діагональні лінії, особливо під кутом 45° мають дуже сильний вплив на глядача в квадратному форматі;
- Намагайтеся розмістити їх так, щоб вони проходили через кути зображення;
- Фон у вигляді перспективи для квадрата теж більше підходить, ніж для іншого формату.

18. ПРОТИСТАВЛЕННЯ

Протиставлення – ще один потужний інструмент в композиції фотографії. Протиставлення означає включення в кадр двох або більше елементів, які або контрастують, або доповнюють один одного. Обидва підходи можуть працювати дуже добре, і грають важливу роль в фотографії - вони допомагають розповісти історію.

Подивіться на цю фотографію, зроблену в Парижі. У нижній частині кадру повний безлад - малюнки висять як попало. Підносячись над усім цим, стоїть величний собор Нотр-Дам. Ця архітектурна перлина - втілення порядку і структури на відміну від розпатланих, але симпатичних вуличних картинок. Вони, як видається, знаходяться в протиріччі, але все ж добре "працюють" в кадрі разом. Вони показують такий різний Париж, розповідаючи історію про дві різні сторони міста над Сеною.

Старий Citroen 2CV виглядає просто відмінно на тлі типового французького кафе. Два елементи прекрасно доповнюють один одного.

Точка зйомки

Вибір точки зйомки не менш важливий, ніж сам об'єкт, що знімається. Вона може змінити масштаб зображення, розставити акценти на необхідні об'єкти в кадрі.

Точка зйомки - це точка розташування фотоапарата по відношенню до об'єкта зйомки. Для зміни композиції іноді досить зрушити камеру всього на кілька сантиметрів - і один і той же об'єкт буде виглядати зовсім по-іншому. Правильний вибір точки зйомки - одне з найважливіших умінь фотографа.

Три складові визначення оптимальної **точки зйомки**: відстань до об'єкта, напрямок зйомки (ракурс), висота зйомки.

1. Відстань до об'єкта, який фотографується – впливає на масштаб зображення. З її допомогою можна виділити ту частину зображення, яка краще відобразить задум.

Зйомка з найменшої відстані акцентує увагу на передньому плані, дозволяє залишити за кадром всі зайві деталі. При цьому важливо відчувати тонку межу – коли дистанція стає занадто малою, об'єкт здається дуже великим (викривленим), а деталі на фоні – занадто малими. Інша загроза виникає при зйомці з дуже великої дистанції – ваш ключовий елемент/акцент може «загубитися» у просторі. Але іноді, певні «викривлення» за допомогою гри з масштабом теж виглядають цікаво, вони ідеально підходять для «шаржових» знімків дітей.

2. Напрямок зйомки або **ракурс** (фр. rascourci — вкорочений) – це точка розташування фотоапарата по відношенню до об'єкта зйомки та визначає положення всіх предметів на фотографії (показує ту чи іншу сторону об'єкту, загальний план чи конкретні деталі).

Іншими словами, це перспективне зменшення різних частин віддалених предметів, фігур, архітектурних елементів, тощо, що призводить до зміни їхніх звичних обрисів.

Ракурси фотографії

Зйомка на рівні – положення фотоапарата знаходиться на одному рівні з об'єктом зйомки; це нейтральний і природний ракурс.

Kalinowski 2017

19. ТРИКУТНИКИ

Це схоже на правило третин, але замість сітки прямокутників, ми ділимо кадр діагональними лініями, що йдуть від одного кута до іншого, потім ми додаємо ще дві лінії з інших кутів. Дві менші лінії зустрічають велику лінію під прямим кутом, як це показано нижче. Це ділить кадр на ряд трикутників. Цей спосіб допомагає внести «динамічне напруження», про яке ми дізналися з правила № 6. Як з правилом третин, використовуємо лінії (в даному випадку, трикутники), щоб допомогти розташувати різні елементи в кадрі.

Діагоналі ілюструють правило трикутників.

20. ЗОЛОТЕ СІЧЕННЯ

Золотий перетин було відомо ще в стародавній Греції, його властивості вивчали Евклід і Леонардо да Вінчі. Найпростіше опис золотого перетину стосовно фотозйомки таке: найкраща точка для розташування об'єкта - приблизно 1/3 від горизонтальної або вертикальної межі кадру. Розташування важливих об'єктів в цих зорових точках виглядає природно і притягує увагу глядача.

Нижній ракурс - фотоапарат розташовується трохи нижче суб'єкта / об'єкта фотозйомки.

На рівні землі – фотокамера розташовується практично на землі. Для людей, звичайно ж, це рідкісна точка зору, і тому фотографія з таким ракурсом переносить глядача в зовсім інший світ. Такий ракурс ідеальний для тих випадків, коли вам необхідно вдихнути життя в неживий предмет.

Фото користувача Rikkilym07 у Flickr

Верхній ракурс (зйомка зверху) - камера знаходиться зверху, перпендикулярно тій площині, де розташовується об'єкт зйомки. При такій зйомці перспектива «сходить нанівець».

Отже, *ракурс безпосередньо залежить від висоти точки зйомки.*

3. Висота зйомки - переміщення фотоапарата по вертикалі. В залежності від положення погляду: на рівні очей, нижня та верхня.

На рівні очей – знята на рівні очей фотографа/моделі (при фотографуванні дітей – спускайтеся на рівень їхніх очей).

Нижня точка зйомки - фотоапарат знаходиться нижче об'єктів. Використовується при передачі руху об'єкта, монументальності, ваги, динамічності чи, як засіб підкреслення сюжету або виділення архітектурного елементу.

Верхня точка зйомки дозволяє передати масштаб великого простору, сфотографувати велику кількість об'єктів (знімок команди чи проектної діяльності), а також, зробити значно цікавішим портрет.

Золоте січення – одне з базових понять композиції, це метод поділу відрізка у чисельному відношенні 5/8, або точніше 8/13 або 13/21. Якщо відношення між сторонами прямокутника саме таке, то такий прямокутник називається «золотим». Простіший варіант золотого січення - правило третин (прямокутник ділиться не за пропорціями золотого січення, а по горизонталі і вертикалі на три рівні частини, утворюючи 9 однакових прямокутників). Згідно з правилом золотого січення, гармонійна композиція створюється у результаті розміщення головних сюжетних елементів в точках перетину ліній.

Замість звичайної сітки (правило третин), кадр ділиться на ряд квадратів. Потім можете використовувати квадрати, щоб подумки намалювати спіраль, яка виглядає як панцир равлика. Це Спіраль Фібоначчі. Квадрати допомагають позиціонувати елементи в кадрі, а спіраль дає нам уявлення про те, як кадр повинен виглядати з точки зору динаміки. Це як би невидима направляюча лінія.

Велике смислове, емоційне і естетичне навантаження у фотографії несе колір. Колірна палітра сучасної фотографії досить широка. Проте при зйомці необхідно враховувати таку особливість кольорової фотографії, як колірні спотворення.

При зйомці обов'язково естетично осмислювати зображення, яке хочете передати (правильна розстановка кольорних акцентів, зі смаком підібране їх поєднання). Необхідно враховувати взаємодію кольорів, їх доповнення одне одного та підсилення.

Не можна забувати про те, що кольори, перебуваючи в гармонійній єдності один з одним, мають бути узгоджені з іншими компонентами композиції: світлом, рухом, простором і т.д.

Колір у фотографії завжди створює певний настрій, що пов'язано ще і з фізіологічним сприйняттям різних кольорів, наприклад:

- червоний колір викликає почуття тривоги, збуджує людину,
- чорний асоціюється з горем, викликає страх, надає відчуття тьмистості,
- зелений - діє заспокійливо,
- м'які тони створюють відчуття спокою, ностальгії,
- яскраві – привертають увагу, дають відчуття динаміки, викликають сильні емоції.

Композиція не повинна бути перенасиченою великою кількістю кольорів.

Слід уникати яскравих плям поруч з ключовим елементом фотографії, оскільки вони відволікатимуть («перетягуватимуть») увагу глядача.

Колірна композиція може бути побудована на контрастах або вирішена в одній тональності.

Світлий об'єкт краще знімати на темному фоні, а темний – на світлому.

Коли ви хочете надати фотографії інших відтінків у режимі редагування, пам'ятайте, що теплі кольори – помаранчевий, жовтий, червоний – асоціюються з літом і теплом, а холодні – синій, рожевий, фіолетовий – з далечиною, водою, холодом, зимою.

Симфонія білого. Автор — Dare Turnsek

Дерево. Автор — Hassan9

Лінії. Автор — sensorfleck

Весна. Автор — VikasAnand

Казковий місяць. Автор — jezkech

Пір'я. Автор — Grant MacDonald

Практична робота (домашнє завдання)

Завдання 3: Виконати фотографії, використовуючи рекомендації Баррі О'Керролла: мінімалізм, точка зйомки, баланс.

Кількість фотографій - 5 шт. (максимальна оцінка - 50 балів):

- мінімалізм - 2 фото, максимальна оцінка - 20 балів,
- точка зйомки - 1 фото, максимальна оцінка - 10 балів,
- баланс - 2 фото, максимальна оцінка - 20 балів,

Фотозображення: всі зображення кольорові або чорно-білі (на вибір учасників).

Мета: Навчитися застосовувати на практиці раніше засвоєні базові принципи побудови композиції в синтезі з рекомендаціями ірландського фотографа в побудові кадру, використовуючи прийоми мінімалізму (жанр фотографії на вибір учасника), точки зйомки та балансу.

Термін виконання: 14 днів.
Термін здачі: до 16.09.2017р.